

Bolalarni Maktab Ta'limiga Tayyorlashning Pedagogik Imkoniyatlari

Asadova Maftuna¹

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari har bir bolaning maktabga tayyorgarligini to'g'ri aniqlashda yetarlicha pedagogik bilim, tajribalarga ega bo'lishlari kerakligi, bunda tarbiyachilar davlat ta'lim standartlari va ilk qadam davlat o'quv dasturi talablariga tayanishlari kerakligi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, bola, jismoniy, aqliy, axloqiy, maktab, tayyorlov, ma'naviy, o'yin, ijtimoiy.

Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan ta'lim-tarbiyaviy jarayonlar, mashg'ulot jarayonlarida olib boriladigan ilg'or xorijiy tajribalar va tarbiyachilarning kasbiy mahoratga ega bo'lishlari muhim ahamiyat kasb etadi. Olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolaning yosh rivojlanish bosqichlarida uning jismoniy, aqliy, ma'naviy imkoniyatlarini hisobga olmasdan turib, uni intensiv mashg'ulotlar bilan maktab ta'limiga tayyorlovga o'rgatish mumkin emas. Bolalarni maktabga tayyorlash uchun maktab ta'limi bilan uzviy aloqalar olib borilishi lozim.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari har bir bolaning maktabga tayyorgarligini to'g'ri aniqlashda yetarlicha pedagogik bilim, tajribalarga ega bo'lishlari kerak, bunda tarbiyachilar davlat ta'lim standartlari va ilk qadam davlat o'quv dasturi talablariga tayanishlari kerak. Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida tarbiyachilar tomonidan olib boriladigan faoliyatlar jarayonida mukammal darajada bo'lishi, bolalar faoliyatlar jarayonida faol bo'lishlari muhim hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim bolaning sog'lom, har tomonlama kamol topib shakllanishni ta'minlaydi, unda o'qishga intilish hissini uyg'otadi, uni muntazam ta'lim olishga tayyorlaydi. Maktabgacha ta'lim bola 6-7 yoshga yetgunicha davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida hamda oilalarda amalga oshiriladi. Maktabgacha ta'lim maqsadi va vazifalarini ro'yobga chiqarishda mahallalar, jamoat va xayriya tashkilotlari, xalqaro fondlar faol ishtirok etadi.

Maktabgacha ta'limni rivojlantirish uchun quyidagilarni amalga oshirish lozim bo'ladi:

- malakali tarbiyachi va pedagog kadrlarni ustuvor ravishda tayyorlash;
- maktabgacha ta'limning samarali psixologik - pedagogik uslublarini izlash va joriy etish;
- bolalarni oilada tarbiyalashni tashkiliy, psixologik, pedagogik va uslubiy jihatdan ta'minlash;
- zamonaviy o'quv-uslubiy qo'llanmalar, texnik vositalar, o'yinchoqlar va o'yinlar yaratish hamda ularni ishlab chiqarish;
- maktabgacha yoshdagi bolalarni xalqning boy madaniy - tarixiy merosi va umumbashariy qadriyatlar asosida ma'naviy - axloqiy jihatdan tarbiyalash uchun shart-sharoitlar yaratish;
- maktabgacha ta'lim va sog'lomlashtirish tashkilotlari tarmog'ini qo'llab - quvvatlash va rivojlantirish mexanizmini ishlab chiqish kabi vazifalarni maqsad qilib qo'yadi.

Bolaning maktabda ta'lim olishi samarasi uning ona tilini bilishiga va nutqni qanchalik rivojlanganligiga ko'proq bog'liq bo'ladi. Chunki butun o'quv faoliyati shularga, ya'ni nutqiy mantiqiy rivoji, bolaning kattalarning yordamisiz mustaqil fikrlashi, til rivojlanganligi yutuqlarida

¹ 2-kurs magistranti, Buxoro innovatsiyalar universiteti, Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi

erkin foydalana olishi, hikoya qilish, mulohaza yuritish, o'z tasavvurini izohlay olish, tushunarli qilib bayon etish kabi omillar asosiga ko'riladi. Shuningdek, bolaning maktabda ta'lim olishi uchun amaliy intellekt rivoji ya'ni, uning namunani chizish, aytib turiladigan bayoniy topshiriqni bajarishi ham muhim sanaladi. Va nihoyat, maxsus tayyorgarlik bolani savodxonlikka o'rgatish va uning maktabning 1 sinf o'quv dastur materialini yetarli darajada egallash haqidagi tushunchasini shakllantirishni nazarda tutadi. Bolalarni maktabda o'qitishning samaradorligini ko'p jihatdan ularning tayyorgarlik darajalariga bog'liq bo'ladi. Maktabda o'qishga tayyorgarlik – maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilada maktabgacha tarbiya yoshidagi bolaga qo'yilgan talablar orqali aniqlanadi. Bola hayotida birinchi bor markaziy o'rinni ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan o'quv faoliyati egallaydi. Unga odatiy bo'lgan erkin o'yin faoliyatidan farqli o'laroq, endi ta'lim majburiy bo'ladi va birinchi sinf o'quvchisidan 4 ta jiddiy munosabat talab qilinadi. Ta'lim faoliyatining yetakchi turi sifatida bolaning kundalik hayot jarayonini qayta ko'radi: kun tartibi o'zgaradi, erkin o'yinlar vaqti qisqaradi. Bolaning mustaqilligi va uyushganligi, uning ishchanligi va intizomlilikka talablar jiddiy ravishda ortadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalikka nisbatan o'quvchining o'z xatti-harakati, majburiyatlarini bajarishga shaxsiy ma'suliyati ancha-muncha ortadi. Bolalarni maktabga tayyorlash, birinchidan bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyaviy ishni maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni umumiy, har tomonlama rivojlantirishning yuqori darajasini ta'minlaydigan, ikkinchidan bolalarni maktabning boshlang'ich sinflarida o'zlashtirishlari lozim bo'lgan o'quv fanlarini egallashga maxsus tayyorlashni ta'minlaydigan qilib tashkil etilishini nazarda tutadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarda eng oddiy matematika tasavvurlarni shakllantirish, nutq o'stirish hamda savodga o'rgatish yuzasidan o'tkaziladigan jadal ish bolalarni maktabda o'qishga maxsus tayyorlashning zarur darajasini ta'minlaydi. Maktabga qatnaydigan bola yangi turmush tarziga kishilar bilan o'zaro munosabatning yangi sistemasiga, faol aqliy faoliyatga tayyorlangan bo'lishi lozim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, N.Kayumova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".-T., "Ma'naviyat". 2019 y.- 688 b
2. "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi. T.: 2020
3. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri) 23.09. 2020
4. "Bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". O'zbekiston Respublikasi vazirlar mahkamasining 132-son qarori, 09.03.2020 y.
5. A.V. Shin, Sh.Sh. Mirziyoyeva, I.V. Grosheva, V.A. Nazarova, U.T. Mikailova, N.F. Abdunazarova, A.A. Zakirova, M.P. Isxakova, N.P. Umirzakova "Oilalar va mahalliy jamoatchilik bilan hamkorlik". O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim Vazirligi. T.:2020 y.

